

1.2. Evolució temporal

A) Relativa al nombre total d'explotacions

Creiem, arribats a aquest punt, que pot ésser interessant disposar d'una informació fiable referent a l'evolució temporal de certes variables que estem utilitzant en aquest capítol. Concretament, ens en referirem a dues: el *nombre total d'explotacions agràries* (amb terres i sense terres) i la *superfície total censada*. D'aquesta mena, podem resumir els quadres següents, en base a les dades corresponents als tres primers censos agraris oficials dels anys 1962, 1972, 1982 (elaborats per l'Institut Nacional d'Estadística, INE) i el darrers referits als anys 1989, 1999 i 2009. A saber:

QUADRE NÚM. 2.11
EVOLUCIÓ TEMPORAL DEL NOMBRE TOTAL D'EXPLOTACIONS

ANY							MITJANA
COMARCA	1962	1972	1982	1989	1999	2009	DEL PERÍODE
Baix Ebre	10.745	9.542	10.586	9.720	7.184	5.661	8.906
Montsià	7.582	9.862	6.992	5.963	5.200	3.750	6.558
Ribera d'Ebre	4.761	4.113	4.408	3.823	3.126	2.364	3.766
Terra Alta	3.684	3.314	3.460	3.127	2.530	2.298	3.069
VEGUERIA	26.772	26.831	25.446	22.638	18.040	14.073	22.300
TARRAGONA	55.508	45.201	46.516	42.164	32.966	24.220	41.096
CATALUNYA	206.744	146.623	127.285	113.555	77.839	60.839	122.148

FONT: Elaboració pròpia.

Així, doncs, podríem resumir els resultats obtinguts mitjançant el següent gràfic:

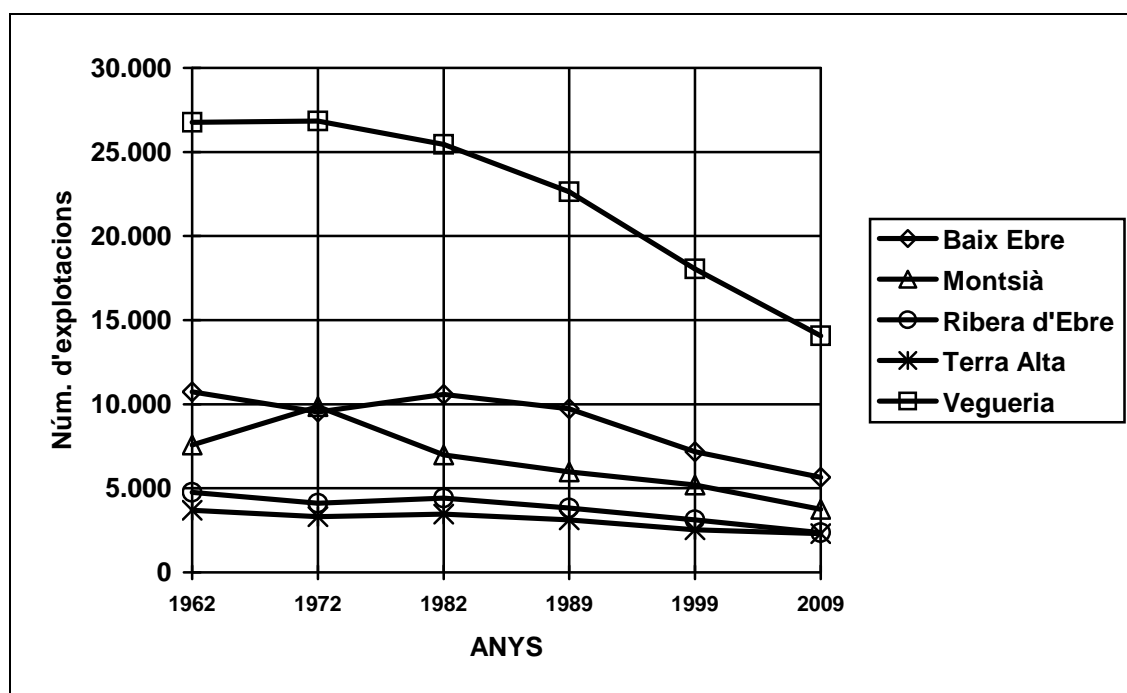

FIG. 2.20. Evolució temporal del nombre total d'exploracions agràries a la regió de l'Ebre.

B) Relativa a la superfície total de les explotacions

De la mateixa manera, en base a les dades dels censos oficials agraris, vegem l'evolució temporal de la superfície total ocupada per les explotacions agràries a la Regió o Vegueria de l'Ebre. Les dades disponibles, d'entrada, són les següents:

QUADRE NÚM.: 2.12 EVOLUCIÓ TEMPORAL DE LA SUPERFÍCIE TOTAL DE LES EXPLORACIONS (Ha.)

ANY	1962	1972	1982	1989	1999	2009	MITJANA DEL PERÍODE
COMARCA							
Baix Ebre	71.258	77.229	88.510	77.397	60.477	49.675	70.758
Montsià	47.405	44.244	49.551	43.999	54.438	43.269	47.151
Ribera d'Ebre	64.826	51.654	60.493	53.128	48.789	30.528	51.525
Terra Alta	62.694	56.061	67.940	60.805	53.644	40.249	56.899
VEGUERIA	246.183	229.188	266.494	235.329	217.348	163.722	226.377
TARRAGONA	507.379	458.149	490.775	436.554	390.782	286.637	428.379
CATALUNYA	2.781.679	2.698.011	2.562.983	2.471.426	2.303.979	1.644.718	2.410.466

FONT: Elaboració pròpia.

S'observa, a totes quatre comarques integrants de la regió de l'Ebre, un capteniment quelcom erràtic de l'evolució de la superfície ocupada per les explotacions agràries. En qualsevol cas, del conjunt regional sembla detectar-se una tendència a mantenir la superfície conreada o bé, fins i

tot, a minvar-la molt lleugerament. Això contrasta en allò que es produeix al conjunt provincial i, encara amb més claredat, al conjunt nacional català, on la tendència a la disminució del nombre i superfície ocupada per les explotacions agràries sembla prou indiscutible.

Els resultats anteriors els podríem resumir a la següent gràfica:

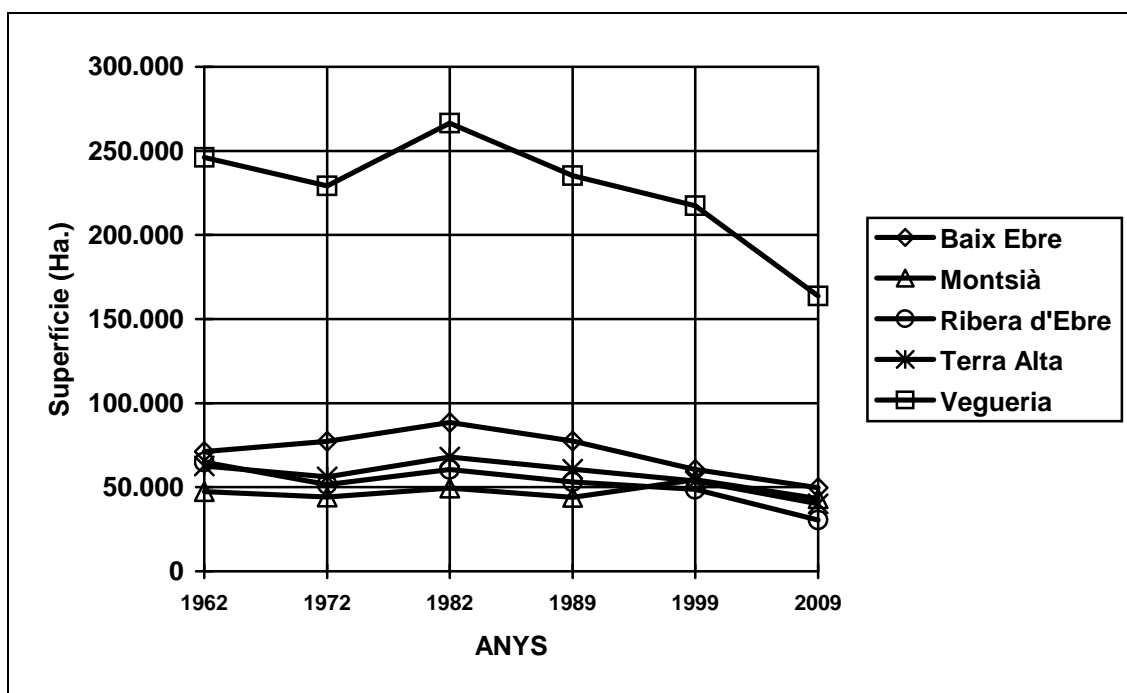

FIG. 2.21. Evolució temporal de la superfície total de les explotacions a la regió de l'Ebre (Ha.).

Així, d'altra banda, segons les dades que disposem dels sis primers censos agraris d'Espanya, la grandària mitjana de les explotacions havia estat la següent:

QUADRE Núm.: 2.13
GRANDÀRIA MITJANA HISTÒRICA DE LES EXPLOTACIONS A LA REGIÓ DE L'EBRE (Ha.)

COMARCA	ANY						Δ (% anyal)
	1962	1972	1982	1989	1999	2009	
Baix Ebre	6,63	8,09	8,36	7,99	8,44	8,85	+0,62
Montsià	6,25	4,49	7,09	7,40	10,51	11,73	+1,35
Ribera d'Ebre	13,62	12,56	13,72	13,93	15,68	13,01	-0,10
Terra Alta	17,02	16,92	19,64	19,50	21,30	17,79	+0,09
Vegueria	9,20	8,54	10,47	10,43	12,09	11,77	+0,53

FONT: Elaboració pròpia.

De qualsevol manera, com a conseqüència directa de l'evolució que ha tingut lloc a la regió de l'Ebre, d'ambdues variables analitzades (nombre d'explotacions i superfície que ocupen), la dimensió mitjana de les explotacions ha evolucionat gràficament del següent mode:

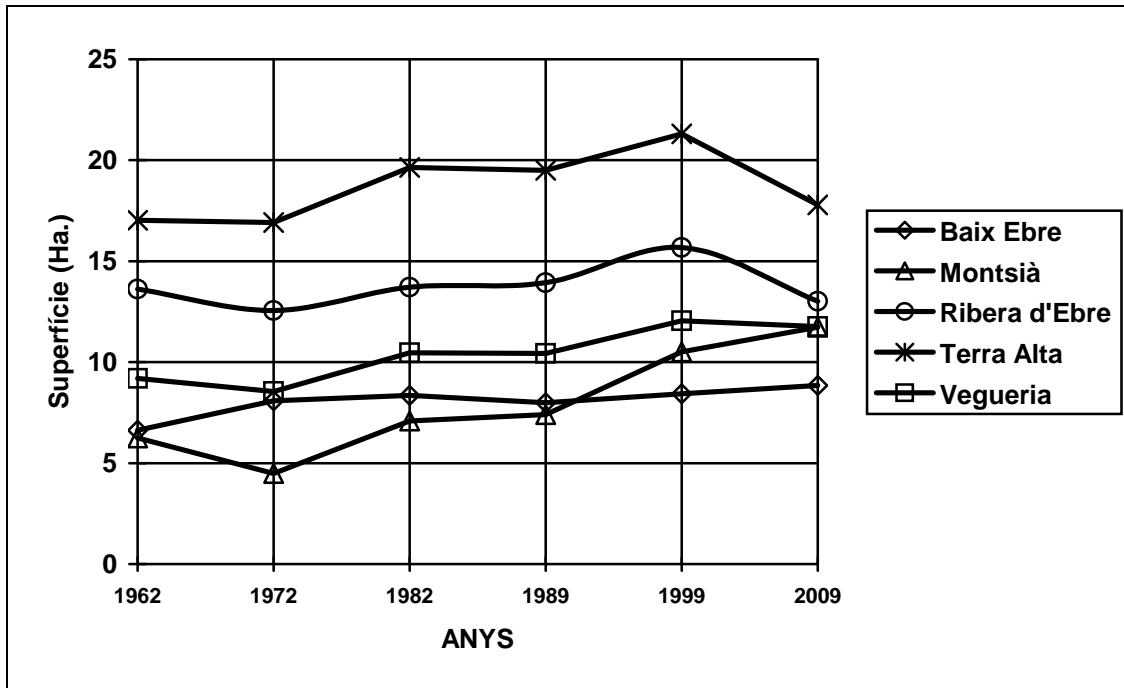

FIG. 2.22. Evolució temporal de la grandària mitjana de les explotacions (Ha.).

La dimensió de les explotacions agràries a casa nostra, degut al seu caràcter hereditari, ha quedat fixada a la grandària que tenien al segle XVI, quan després de la Pesta Negra² patida dos segles abans es recolonitza el país. La majoria de les finques rústegues de finals d'aquell segle, enteses com a unitats de negoci, tenen els mateixos límits que avui, o bé encara s'han particionat més, amb la diferència que la capacitat de treball de la maquinària moderna i els instruments de gestió actuals resulten abismalment superiors als mitjans disponibles ara fa 500 anys.

El quadre i la gràfica anteriors ens fan ben palès que, d'una manera minsa però generalitzada a tot el territori regional, la dimensió mitjana de les explotacions agràries té tendència a créixer en el futur, encara que potser a un ritme inferior al desitjable per a la formació d'economies

² La **pesta negra** també coneguda com a **mort negra** va ser una epidèmia de pesta que devastà Europa i Àsia a mitjan segle XIV (1347-1351) i es calcula que provocà la mort d'aproximadament un terç de la població europea. L'apel·latiu "negra", amb què els coetanis anomenaren la malaltia, prové del fet que els afectats presentaven taques fosques a la pell com a conseqüència d'hemorràgies subcutànies. La pesta està causada pel bacteri *Yersinia pestis*, afecta els rosegadors en zones endèmiques i provocava les grans epidèmies quan aconseguia infectar les rates (*Rattus rattus*) de les aglomeracions humanes i els seus paràsits les puces, les quals actuaven com a principal vehicle de transmissió als humans. A l'edat mitjana es pensaven que aquesta malaltia la portaven els gats i van començar a exterminar-los. La cosa va anar a pitjor perquè els gats es menjaven les rates, i en matar els gats, el nombre de rates augmentava i també el nombre d'afectats per la malaltia. La majoria d'investigadors atribueixen la Pesta Negra a un brot de la forma bubònica de la malaltia, si bé en l'actualitat, alguns experts qüestionen el mode de transmissió de l'epidèmia. Així doncs, tot i que originàriament el brot de pesta correspondria a la varietat bubònica, a mesura que aquesta es propagà donà lloc a l'aparició de les altres variants. Durant els primers dies, i coincidint amb el període d'incubació de la malaltia, la persona infectada no presentava cap simptomatologia. Passats uns dies, però, la malura es manifestava amb tota la seva virulència i la majoria de les víctimes morien en el termini de quatre a set dies.

d'escala o d'acumulació, i per tal de facilitar els processos de mecanització, tot seguint les orientacions productives i estructurals dimanants de la política agrària comunitària (PAC). La darrera columna del quadre anterior núm. 2.13 ens assenyala l'increment percentual acumulatiu anyal d'aquesta variable, per a cada territori, el llarg del període analitzat de 47 anys de durada, que resulta només del 0'53% per al conjunt del territori i fins i tot quelcom negatiu per a la comarca de la Ribera d'Ebre. Caldria, doncs, per part dels poders públics, emprendre una decidida política estimuladora de l'increment de la dimensió de les explotacions agràries, amb tots els avantatges de tipus fiscal i social que s'escaiguin.

Cal remarcar, a la fi, que a l'annex núm. 2 es presenta un conjunt de quadres estadístics referits a cadascun dels municipis que componen la vegueria de l'Ebre, agrupats per comarques i amb dades rellevants del seu sector primari (subsectors agrícola i ramader), que cal consultar per a la consecució de majors especificacions i detalls.